

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

Матяєва Світлана Ігорівна

УДК 346.543.018.05:346.2](ЄС+477)

**ПРАВОВА ОСНОВА РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ В ЄС ТА
УКРАЇНІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ**

АВТОРЕФЕРАТ

на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
спеціальність 081 «Право»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент (б.в.з.)

Панченко С. С.

Рецензент: д.н. з держ. упр., доцент (б.в.з.)

Плеханова О.П.

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективний розвиток економіки можливо забезпечити за умов гармонійного поєднання ринкового саморегулювання зі сприянням з боку держави діяльності суб'єктів господарювання.

В Україні за роки незалежності досі не вдалося сформувати дієвої системи державної підтримки реального сектора економіки. Характерними ознаками політики держави в цій сфері були розпорошеність заходів за великою кількістю напрямів, відсутність чіткої системи та непослідовність, відсутність належного контролю за процесом надання та використання бюджетних коштів і, як результат, низька ефективність здійснюваних заходів. Зазначене свідчить про необхідність негайного реформування та вдосконалення вітчизняної системи державної підтримки.

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні останнім часом, у зв'язку із обранням нашою державою шляхом європейської інтеграції, зумовлюють проведення реформування вітчизняного законодавства відповідно до вимог міжнародних організацій у різних сферах правовідносин. Так, вагомим є вплив на відносини у сфері державної допомоги норм права Європейського Союзу та Світової організації торгівлі, пов'язаних з використанням державної допомоги як засобу впливу на сферу господарювання на засадах, які б не суперечили основам зовнішньої торгівлі і не ставили вітчизняних суб'єктів господарювання у більш привілейоване становище порівняно з іноземними конкурентами.

Правила державної допомоги у країнах Європейського Союзу є цілісним механізмом, що забезпечує ефективне спрямування бюджетних та інших ресурсів держав-членів Європейського Союзу на проведення структурних перетворень в економіці та підвищення конкурентоспроможності суб'єктів спільного ринку Європейського Союзу, тоді як в Україні існують десятки відповідних бюджетних та державних цільових програм, понад 150 норм законодавства, що передбачають

пільги зі сплати податків. Однак, на жаль, законодавство України не передбачає (за винятком механізму надання державних гарантій) систематизованих підходів і критеріїв прийняття рішень про надання державної підтримки.

На виконання положень Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, 01 липня 2014 року відбулось прийняття Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», що позитивно позначилося на становленні правового інституту державної допомоги, адже вперше на законодавчому рівні були сформувані норми відповідні до права Європейського союзу про державну допомогу, хоча вказаний закон має ряд певних недоліків та проблем при його застосуванні через неточність та «розмитість» окремих положень.

Зокрема, у правовій площині мають отримати конкретизацію положення, які пов'язані на даний час з потребою впровадження нових правових засобів підвищення ефективності надання державної допомоги, уточнення переліку форм державної допомоги, порядку надання та контролю за допустимістю державної допомоги суб'єктам господарювання тощо.

Таким чином, євроінтеграційний вектор України актуалізує проблему наближення української практики надання державної допомоги суб'єктам господарювання до європейських стандартів.

Українські суб'єкти господарювання виявились не готовими до хвилі новел, запропонованих у цьому напрямку європейським законодавством та прецедентним правом, що підтверджується тим, що попит на державну допомогу, згідно даних Антимонопольного комітету України, досить низький, що зумовлює потребу в детальному вивченні та роз'ясненні всіх нюансів сутності державної допомоги, процесу нотифікації, процесу використання державної допомоги.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значного інтересу до низки питань, пов'язаних із засадами правового регулювання державної допомоги в Україні, та їх відповідністю до правил регулювання у Європейському Союзі.

Ступінь наукової розробки. Варто зазначити, що наукові праці у сфері реформування системи державної допомоги суб'єктам господарювання відповідно до вимог правил ЄС можна побачити у багатьох зарубіжних вчених, серед яких Дж. Хаукап, У. Швалбе, Ф. Николейдс та інші. Утім аналіз вітчизняної літератури свідчить про недостатній рівень наукових розробок та має фрагментарний характер щодо цього питання в межах загальних досліджень конкурентного права, що підтверджує актуальність обраної теми. Так, різні аспекти правового регулювання державної допомоги суб'єктам господарювання отримали вираз у працях Т. Некрасової, Д. Лічака, Н. Полякової, І. Іванова, О. Нів'євського, Дж. Гілкріста, Д. Чернікової, Р. Хорольського, Е. Каліщука, С. Цемнолонскіса, Я. Рогінської та інших.

Мета і завдання дослідження. Метою магістерської роботи є встановлення загальних закономірностей та особливостей процесу регулювання державної допомоги в Україні та порівняння із правовими основами регулювання державної допомоги в Європейському союзі, крізь призму процесу імплементації європейського законодавства.

Для досягнення поставленої мети, автору у певній логічній послідовності необхідно виконати наступні завдання:

- розглянути процес становлення державної допомоги та її основні засади в Європейському Союзі;
- показати види та особливості надання державної допомоги в Європейському Союзі;
- проаналізувати особливості надання державної допомоги Європейського Союзу в сфері сільського господарства та промисловості;
- розкрити поняття державної допомоги в Україні, орієнтири та тенденції правового розвитку системи державної допомоги крізь призму законодавчих новел;
- показати тенденції розвитку системи державної допомоги в пріоритетних галузях господарської діяльності України;

- розглянути досвід розвитку законодавчого регулювання окремих країн Європейського Союзу;
- проаналізувати процес імплементації європейського законодавства, яке стосується державної допомоги в українське законодавство. Етапи, реалізовані заходи, недоліки, подальші плани та рекомендовані заходи задля підвищення ефективності української державної допомоги в цілому.

Об'єктом дослідження є українське та законодавство ЄС, яке регулює систему державної допомоги.

Предметом дослідження є характерні властивості та ознаки, засади правового регулювання, структура систем державної допомоги, які існують в Україні та Європейському Союзі.

Методи дослідження. Методологічну основу роботи становить сукупність загальнонаукових і спеціальних методів та прийомів наукового пізнання. В основу дослідження покладений філософський метод діалектики, що полягає у дослідженні єдності та взаємодії суспільних явищ. При виконанні дослідження були застосовані історико-правовий, порівняльний, формально-логічний, системно-структурний та статистичний методи, зокрема за допомогою наведених методів було здійснено аналіз вітчизняного та європейського законодавства, тлумачення змісту окремих правових норм, класифікація джерел інформації про тенденції надання державної допомоги в різних галузях господарювання.

Висновки і пропозиції, які сформульовані в магістерській роботі можуть бути використані для подальшого вдосконалення теоретичних положень, які використовуються в досліджуваній сфері.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що пропозиції і рекомендації, зазначені в роботі, доцільно використати:

- в процесі подальшої імплементації норм європейського законодавства;
- для спрощення розуміння процесу нотифікації надання державної допомоги в різних галузях життя;
- у правотворчій діяльності під час процесу інвентаризації державної допомоги та складання регіональної карти надання допомоги.

Апробація результатів магістерської роботи. Основні положення, результати та висновки магістерської роботи доповідалися і обговорювалися на регіональних конференціях, зокрема: «Могилянські читання» – 2018.

Структура визначається її метою та завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять сім підрозділів, висновку, списку використаної літератури (93 найменування), додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає 127 аркушів, обсяг основного тексту 100 аркушів.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, її зв'язок із науковими програмами; визначено об'єкт, предмет, методи, мету й завдання дослідження, описано наукову новизну, встановлено практичну цінність одержаних результатів; наведено дані щодо апробації цих результатів та їх опублікування.

У першому розділі – "Організація державної допомоги Європейського Союзу: види, способи та особливості" – розглянуто стан теоретико-методологічних основ регулювання державної допомоги Європейського Союзу, її види, особливості та способи отримання.

В цьому розділі детально проаналізовано законодавство ЄС, що регулює надання допомоги у різних сферах господарювання. Визначено основні принципи законодавства, що регулює надання державної допомоги, не створення "теплих" умов для виняткових суб'єктів, що викривляє конкуренцію на ринку. Що дозволяє виокремити такі принципи: невторчання, адекватність інституції, підзвітність та обмеження обсягу та тривалості надання державної допомоги. Відповідно до законодавства допомога може бути надана у вигляді: субсидій та грантів; дотацій; фінансових пільг у вигляді відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів чи інших обов'язкових платежів; списання боргів, штрафних санкцій, компенсація збитків; надання кредитів на пільгових умовах,

продаж державного майна за цінами нижче ринкових; збільшення державної частки у статутному капіталі суб'єктів господарювання та інші.

Визначено головні критерії ефективного використання державної допомоги, як своєчасність, тимчасовість та адресність. Основоположними видами надання державної допомоги за законодавством ЄС є горизонтальна, регіональна та секторна. Цілі надання горизонтальної допомоги є пом'якшення проблем безробіття, покращення навколишнього середовища, науково-технічний розвиток, підтримка малого та середнього підприємств. Регіональна підтримка націлена на розвиток мало розвинутих регіонів, що включає кризовий стан, здійснення реструктуризацію, приватизацію, боротьбу із безробіттям. Підтримка окремих секторів урегульована за допомогою галузевого законодавства.

Розглянуто витоки регулювання державної допомоги, які з'явилися ще на етапі створення Європейського співтовариства вугілля та сталі, Євроатому та Європейського економічного співтовариства. утворення принципово нової інституції – Європейської комісії покликаної здійснювати правове регулювання державної допомоги країнам-учасникам Римського Договору.

У другому розділі – "Особливості державної допомоги в Україні на шляху до євроінтеграції" – проаналізовано основні проблеми та перспективи удосконалення державної політики та законодавства щодо регулювання державної допомоги в сучасній Україні, розроблено модель, визначено основні перспективи модернізації механізмів регулювання державної допомоги в Україні в умовах євроінтеграції.

Відзначається, що до набрання чинності Законом України «Про надання державної допомоги суб'єктам господарювання» вітчизняне законодавство, яке регулювало сферу державної допомоги в цілому можна було охарактеризувати, як неповне та фрагментарне. Деякі положення містились в Конституції України, Господарському кодексі України, в Законах України «Про захист економічної конкуренції», «Про стимулювання розвитку регіонів» та інших.

Відповідно до Закону державна допомога в Україні застосовується в усіх сферах господарювання, за винятком: сільськогосподарське виробництво та

рибальство, виробництво зброї і військового спорядження для потреб Збройних Сил України, Державна спеціальна служба транспорту, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України; господарської діяльності; проекти, що реалізуються Українським культурним фондом у порядку, встановленому Законом України «Про український культурний фонд».

У цьому розділі розглянуто інституцію, яка створена за аналогією з Європейською комісією – Антимонопольний комітет України. Його повноваження та методи роботи, прийняття рішень щодо надання державної допомоги, сприяння поширенню інформації про державну допомогу її мету та умови отримання.

Виявлено відмінності європейського та українського законодавства щодо надання державної допомоги, що проявилася у поєднанні в одному нормативно-правовому акті роз'яснення щодо впровадження державної допомоги, яка надається з метою розвитку регіонів та державної допомоги середньому та малому підприємництву.

Розглянувши вітчизняне законодавство, з'ясували, що отримувачем допомоги в цих сферах є суб'єкт господарювання, що провадять діяльність у будь-якій галузі та надається у будь-якій формі.

Відзначили, що допустимою державною допомогою суб'єктам господарювання для забезпечення розвитку регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва є така допомога, що надається з метою: забезпечення сприяння соціально-економічного розвитку регіонів, створення сприятливих умов для розвитку середнього та малого підприємництва, стимулювання їх інвестиційної та інноваційної активності, сприяння діяльності щодо реалізації вироблених ними товарів, забезпечення зайнятості населення; відшкодування суб'єктам господарювання витрат на реалізацію інвестиційних проектів, які пов'язані з нематеріальними активами; відшкодування витрат пов'язаних із створення умов для збільшення нових робочих місць; відшкодування витрат пов'язаних із провадження основної діяльності, включаючи витрати на скорочення поточних витрат, які не пов'язані із реалізацію інвестиційного

проекту, тобто не відшкодовуються витрати на оплату праці, матеріали, послуги отриманні за договором, оренду, адміністративні витрати; відшкодування витрат, які пов'язані із наданням консультаційних послуг, проведення підготовчих досліджень, участь у торгових ярмарках, на підтримку новостворених суб'єктів малого підприємництва; на оренду землі та будівель, витрат пов'язаних із придбанням орендованого майна, відшкодування витрат пов'язаних із виплатою заробітної плати і зв'язку зі збільшенням робочих місць.

Розглянуто держану допомогу, яка надається на проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційної діяльності; допомога, що надається на професійну підготовку працівників та на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць, соціальне забезпечення та захист осіб з інвалідністю.

У третьому розділі – "Порівняльна характеристика державної допомоги суб'єктам господарювання в Україні та Європейському Союзі" – досліджено інструменти управління та досвід з питань державної допомоги суб'єктам господарювання в країнах Європейського Союзу та умови адаптації національного законодавства України до норм Європейського законодавства.

Проаналізовано шлях адаптації національного законодавства у сфері правового регулювання державної допомоги на прикладі досвіду таких країн, як Республіка Польща, Литовська республіка, Бельгія, Німеччина та Румунія.

Акцентується увага на тому, що згідно із вимогами Угоди, сфера надання державної допомоги повинна була стати на кшталт європейської із національною системою допомоги. В рамках реалізації цієї умови Україна отримала певні зобов'язання: змінити національне законодавство про державну допомогу та забезпечити функціонування незалежного органу, який матиме відповідні повноваження; створити повний реєстр схем державної допомоги та інші.

Виявлено недоліки національного законодавства, що можуть суперечити "базовому" для нашого законодавства визначенню державної допомоги згідно ДФЄС. Питання пов'язані із «чутливими» галузями та наданням їм допомоги повинні бути врегульовані рамковими, підзаконними актами в рамках статті 6

Закону України «Про надання державної допомоги суб'єктам господарювання». Для європейської спільноти надання допомоги на захист навколишнього природного середовища є над пріоритетним напрямком. Критерії оцінки допустимості такої допомоги, окрема процедура нотифікації закріплена в ЄС на законодавчому рівні в окремих рамкових законодавчих актах. Що стосується України, то за цим напрямком робота лише ведеться, а поки що на цю сферу розповсюджуються загальні правила надання державної допомоги.

Визначено, що на сьогодні Європейський Союз має декілька інструментів для проведення регіональної політики: Європейський фонд регіонального розвитку (ERDF), Європейський соціальний фонд (ESF), Європейський сільськогосподарський фонд (EAGGF) і Фінансовий інструмент орієнтації рибальства (FIFG). Найважливішим підзаконним актом ЄС у цьому контексті є Настанови Європейської комісії з надання регіональної допомоги на 2014–2020 рр.

Проаналізовано річний звіт АМКУ за 2017 рік та порівняно з аналогічним документом Комісії. АМКУ ще не структурувало в повному обсязі проект звіту, розробивши його на кшталт нормативно-правовому акту та розділивши умовно, його за принципом кодексів, на загальну та особливу частину. Розглянуто заплановані заходи: доопрацювати національне законодавство; створити повний реєстр програм державної допомоги до 2021 року; до 2023 р. привести програми державної допомоги у відповідність до критеріїв ЄС та інші.

Отже, курс на європейську інтеграцію ставить перед нашою державою таке завдання, як комплексне здійснення глибоких економічних реформ, створення реально дієвої ринкової економіки.

ВИСНОВКИ

Одним з основних напрямків правового регулювання в Європейському Союзі є регулювання надання державної допомоги підприємницьким структурам. Зваженість підходу до цього питання ,всебічний розгляд проблеми забезпечує належне функціонування внутрішнього ринку ЄС. Проведене дослідження допомагає дійти до наступних висновків:

1. Законодавство Європейського союзу, яке регулює систему надання державної допомоги стало ефективним інструментом в процесі створення єдиного європейського ринку з належними умовами конкуренції та попередження її викривлення неналежним втручанням урядами країн-членів ЄС. Державна допомога в ЄС повинна відповідати трьом основним критеріям, це: тимчасовість, адресність та зменшення обсягів. Договір про функціонування Європейського союзу став унікальним нормативним актом, який своїми положенням окреслив визначення державної допомоги, її основи, умови надання та нотифікації, а також визначив контролюючий орган цієї системи та його повноваження. Процедура нотифікації державної допомоги є досить складною для нашого розуміння, однак звичайна для європейської спільноти. Кожний етап процесу нотифікації регулюється окремою нормою європейського законодавства, як і всі тонкощі пов'язані із реципієнтами допомоги із різних галузей життєдіяльності. Комісія ЄС, як орган, який уповноважений здійснювати контроль за системою державної допомоги, є органом з унікальними повноваженнями. Комісія не лише контролює дотримання вимог надання державної допомоги, а також проводить глибокий аналіз ефективності державної підтримки, аналіз впливу державної допомоги на європейський ринок, а також користується слідчою функцією в разі порушення вимог надання допомоги та «каральною» у випадку повернення коштів державної допомоги реципієнтом з процентною ставкою за використання, в разі виявлення порушень чинного законодавства в цій сфері.

2. Договором про функціонування Європейського союзу визначені загальні правила та умови надання державної допомоги, а також процесу нотифікації. Особливості, які існують в системі державної допомоги повністю пов'язані із галуззю життєдіяльності, якій надається підтримка. Для того, щоб державна допомога відповідала основним критеріям, не спотворювала конкуренцію, не сприяла збільшенню різниці в регіональному розвитку та була дійсно ефективною, ЄС створила та користується картою регіонального розподілу державної допомоги, де зазначаються обсяги вже наданої допомоги та запланованого надання допомоги, а також зазначаються галузі підприємництва, які вже отримують допомогу. ЄС чітко визначив для себе стратегічні напрямки розвитку, тим самим здійснивши розподіл галузей життєдіяльності на чутливі і не чутливі. Під чутливими галузями розуміються галузі, які потребують особливої уваги та пріоритетності в наданні підтримки (підвищенні відсоткові частки компенсації, спрощена процедура нотифікації, збільшення тривалості отримання допомоги), у зв'язку із їх стратегічним значенням для Спільноти. Проаналізувавши тенденції та стан надання державної допомоги різним галузям, можна зробити висновок, що чутливими галузями для ЄС є сільськогосподарська, судноремонтна та суднобудівельна галузь, енергетична галузь, а також соціальна підтримка. Пріоритетність соціальної підтримки зрозуміла, адже вона витікає з перманентно-пріоритетного становища людини. Чутливість судноремонтної та суднобудівельної галузі пов'язана із її стратегічною важливістю, адже ця галузь надає ресурси для участі у світовому економічному ринку, на кшталт сільськогосподарської галузі. Що стосується енергетичної галузі, то тут склалась досить цікава ситуація, адже Європа прийняла рішення значно зменшувати, та взагалі припиняти надання державної допомоги вугільній промисловості, надаючи широкий спектр державної підтримки підприємствам, які займаються відновлюваними джерелами енергії. Це є показником того, що ЄС приділяє увагу захисту навколишнього середовища та зберіганню ресурсів планети, а тим самим надає статус чутливої галузі і природоохоронній галузі життєдіяльності.

3. До прийняття Закону України «Про надання державної допомоги суб'єктам господарювання» законодавство України, яке регулювало цю сферу мало розгалужений та фрагментарний характер, адже окремі положення знаходились в Господарському кодексі України, Законі України «Про захист економічної конкуренції» та Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів». На теперішній час в Україні існує такий нормативно-правовий акт, який містить в собі поняття державної допомоги, критерії її допустимості, умови надання та який визначив уповноважений на здійснення контролю та моніторингу цієї сфери орган, а саме – Антимонопольний комітет України. У зв'язку із тим, що ця законодавча новела бере свої витoki з європейського законодавства в рамках процесу імплементації, Закон України «Про надання державної допомоги суб'єктам господарювання» є віддзеркаленням статей 107-109 Договору. Задля ефективного впровадження цього закону в життя, було створено низку правозастосовних актів, які розкривають сутність та особливості надання державної допомоги в окремих галузях життєдіяльності. Цей процес не є завершеним та український законодавець продовжує вдосконалювати цю сферу за допомогою внесення змін до Закону, а також розробкою нормативних актів, які будуть регулювати процес надання державної допомоги в ті сфери, які ще не охоплені, як наприклад – надання державної допомоги на захист навколишнього середовища аграрному сектору.

4. За прикладом європейських колег, український законодавець поставив собі за мету підвищити рівень конкуренції в усіх сферах господарювання, реалізуючи принцип «рівних правил гри на ринку», для того, щоб усі суб'єкти господарювання мали рівні можливості розвитку не спотворюючи конкуренцію. Одночасно із реалізацією принципу «рівних правил гри», Україна розпочала реалізовувати головну ціль державної допомоги, а саме – в тих площинах ринку, де існують прогалини, надати допомоги для розвитку необхідних для економіки підприємств. І в цьому напрямку Україна зробила європейський крок, адже визначає максимальний розмір державної допомоги залежним від розміру підприємства, якому така допомога надається. З 2018 року в Україні запровадили

надання кредитів на пільгових умовах, гарантій, грантів та зниження сукупного розміру відсоткової ставки та плати за користування гарантією в рамках надання державної допомоги на розвиток регіонів та підтримки середнього та малого підприємництва, чітко встановивши процедуру нотифікації такої допомоги. Окрім того, законодавством передбачено надання допомоги на працевлаштування окремих категорій працівників та створення нових робочих місць з метою підвищення загального рівня зайнятості працездатного населення. З 2014 року, і в подальшому щорічно, зростає відсоток бюджетних коштів, які виділяються в якості допомоги на проведення наукових досліджень, технічного розвитку та інноваційну діяльність. Що стосується надання допомоги пріоритетному для України сектору – аграрному, то на теперішній час Кабінетом міністрів України розробляється окремий нормативно-правовий акт, який буде регулювати процес надання державної допомоги цьому сектору, однак наразі збільшуються видатки з державного бюджету. Слід також зазначити, що за прикладом ЄС, Україна зупиняє надання державної допомоги вугільній промисловості в рамках виконання зобов'язань покладених на Україну Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Головною особливістю системи державної допомоги в Україні є те, що категорія отримувачів допомоги є максимальна широка, адже до неї відносяться всі суб'єкти господарювання.

5. ЄС поклала на Україну низку зобов'язань, визначивши терміни їх виконання, а саме: прийняття національного законодавства про державну допомогу та створити відповідний контролюючий орган протягом трьох років, створити реєстр схем державної допомоги протягом п'яти років та протягом семи років привести ці схеми у повну відповідність до законодавства ЄС. Нашою країною раніше визначеного терміну було створено та прийнято відповідне законодавство та закріплено функцію контролю системи державної допомоги за Антимонопольним комітетом України. Окрім того, Україна, за прикладом ЄС, здійснила розподіл державної допомоги на горизонтальну та галузеву та зосередилась виключно на операціях не фінансового характеру, намагаючись здійснювати підтримку шляхом удосконалення апарату управління. Однак не

дивлячись на те, що Україна створила законодавчу базу системі державної допомоги, досі відсутні чіткі правила щодо обсягів та типів державної допомоги, які регіональні та місцеві органи влади мають право надавати «чутливим» галузям.

Окрема увага повинна приділятися захисту навколишнього природного середовища та аграрному сектору, яка має реалізовуватись за допомогою створення окремих нормативно-правових актів, які будуть визначати критерії оцінки допустимості такої допомоги та процедуру нотифікації, адже поки що на ці сфери розповсюджуються загальні правила надання державної допомоги. Задля того, щоб надана Україною допомога була ефективна, відповідала своїм цілям і, як наслідок, сприяла економічному розвитку, система державної допомоги потребує постійного моніторингу та контролю, щоб не спровокувати вибірковість та нерівномірність заходів державної підтримки. Моніторинг та контролю цієї сфери має спиратись на результати проведеної інвентаризації, яка є результатом створення єдиного реєстру державної допомоги, що містить в собі детальну інформацію про весь процес використання державної допомоги кожним суб'єктом господарювання. Стан надання державної допомоги має відображатись на карті регіонального розподілу державної допомоги, яка буде встановлювати межі та умови отримання регіональної допомоги для скорочення різниці у розвитку регіонів. Для реалізації принципу прозорості державної допомоги, Антимонопольний комітет має вдосконалити річні звіти про надання державної допомоги, адже відсутність чіткої структури та детальної інформації про розподіл допомоги за регіонами та галузями, робить цей документ формальним. Окрім того, річний звіт має містити в собі детальний аналіз впливу наданої державної допомоги на конкуренцію, її раціональність, практичне значення та доцільність.

6. Проаналізувавши річний звіт АМКУ за 2017 рік та порівнявши з аналогічним документом Комісії, можна зробити висновок, що АМКУ ще не структурувало в повному обсязі проект звіту, розробивши його на кшталт нормативно-правовому акту та розділивши умовно, його за принципом кодексів, на загальну та особливу частину. Умовно позначивши, «загальна» частина звіту

АМКУ містить законодавчі засади державної допомоги, її визначення, загальні критерії оцінки допустимості державної допомоги, що займає майже половину обсягу всього звіту.

Річні звіти Комісії містять в собі деталізовану інформацію, щодо обсягів та векторів надання державної допомоги, розглядаючи, це крізь призму, як регіонального, так і галузевого підходу. Інформація щодо надання регіональної або галузевої державної допомоги в Європейському союзі не обмежується лише статистичними даними, які надаються державами-членами (в випадку нашої країни – надавачами інформації), а також містить в собі результати глибокого аналізу ефективності наданої державної допомоги за звітний період, що повинно стати прикладом для АМКУ при складанні річного звіту за 2018 рік. Очевидно, що методика оцінки ефективності повинна залежати і від конкретних сфер використання коштів та майна, конкретних напрямлень та цілей контролю. Аналіз ефективності використання державної допомоги повинен складатись з: економності та доцільності витрат підприємства; використання суб'єктом господарювання належним чином та в повному обсязі власних кадрових, фінансових та інших ресурсів, а також державного майна в процесі здійснення своєї діяльності; досягненні результати діяльності. Аналіз ефективності повинен давати конкретні результати, які дозволять вирішити такі питання як підвищення ефективності роботи АМКУ, підвищення рівня відповідальності за використання державної підтримки та включати в себе наступні критерії оцінювання: ефективність; результативність; рівень виконання запланованих показників діяльності.

Для цілей оцінки та контролю ефективності використання державної допомоги, окрім вищезазначеного, слід також виявити фактори та обставини, які вплинули на неефективність використання майна, що призвало до потреби в державній допомозі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Матяєва С.І. Втручання в діяльність держави в контексті державної допомоги. Студентські наукові матеріали XXI Всеукраїнської науково-практичної конференції "Університетська молодь для сталого майбуття України" (Миколаїв, 17-18 листопада 2018 року). Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2019.

АНОТАЦІЯ

Матяєва С.І. Правова основа регулювання державної допомоги в ЄС та Україні: порівняльний аналіз. – Робота на здобуття освітнього ступеня "Магістр" за спеціальністю 081 "Право" – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Магістерську роботу присвячено науковому обґрунтуванню теоретичних і методологічних засад, розробці практичних рекомендацій щодо вдосконалення механізмів регулювання державної допомоги в країнах ЄС та Україні. Розглянуто особливості надання державної допомоги як в країнах - членах ЄС з урахуванням потреб сучасного розвитку підприємництва. Визначено основні моделі державного регулювання та контролю за наданням державної допомоги в ЄС та Україні. Охарактеризовано особливості розвитку України в умовах євроінтеграції. Узагальнено досвід правового регулювання надання допомоги в європейських країнах та можливість його застосування в українських реаліях. Розроблено рекомендації щодо модернізації існуючого законодавства України. Основні напрями імплементації Європейського законодавства в сфері надання державної допомоги.

Ключові слова: державна допомога, договір, суб'єкти господарювання, нормативно-правові акти, Європейський Союз.

ABSTRACT

Matyaeva Svitlana. Legal framework for the regulation of state aid in the EU and Ukraine: a comparative analysis. – Work for the degree " master "in the specialty 081" Law " – the black sea national University named after Peter Graves, Mykolayiv, 2019.

The master's work is devoted to the scientific substantiation of theoretical and methodological foundations, development of practical recommendations for improving the mechanisms of regulation of state aid in the EU and Ukraine. The features of the state aid in the EU member States are considered taking into account the needs of the modern development of entrepreneurship. The main models of state regulation and control over the provision of state aid in the EU and Ukraine are defined. Features of development of Ukraine in the conditions of European integration are characterized. The experience of legal regulation of assistance in European countries and the possibility of its application in Ukrainian realities are summarized. Recommendations on modernization of the existing legislation of Ukraine are developed. The main directions of implementation of the European legislation in the field of state aid.

Key words: state aid, contract, business entities, normative legal acts, European Union.